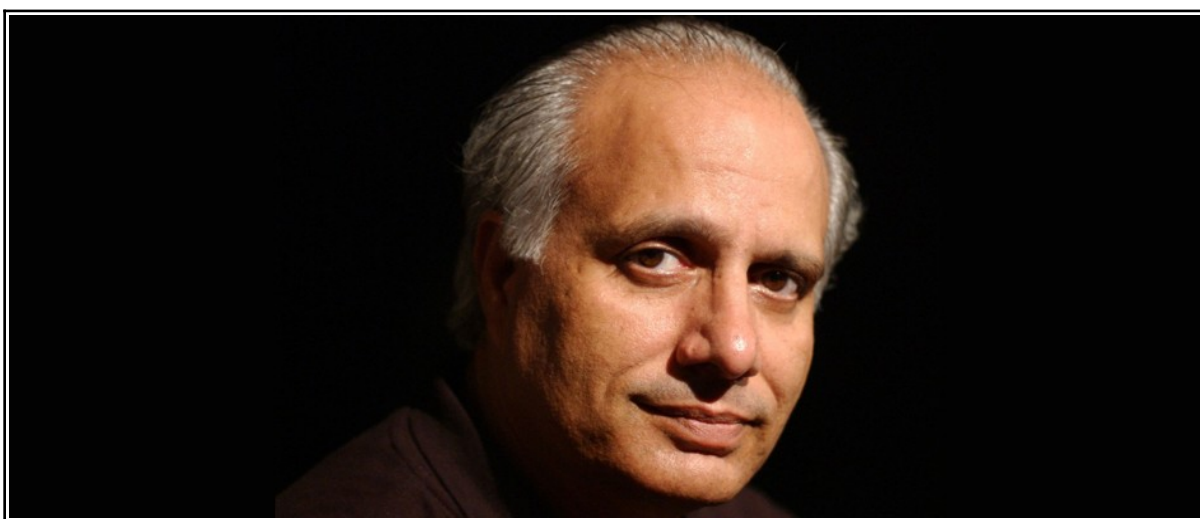

Przesłanie z okazji Międzynarodowego Dnia Teatru 2020 Shahid NADEEM, 27 marca 2020

(oryg. w języku angielskim)

Shahid NADEEM, dramaturg, Pakistan

W Pakistanie mamy do czynienia z wyraźnym podziałem pomiędzy Sacrum i Profanum. W sferze Profanum nie ma przestrzeni na religijne poszukiwania, podczas gdy na płaszczyźnie Sacrum brakuje miejsca na otwartą debatę czy nowe pomysły. Konserwatywny establishment uważa, że sztuka i kultura leżą poza granicami ich „świętych igrzysk”. Tak więc pole działania artystów i artystek teatralnych przypomina często bieg z przeszkodami. (...)

Podczas rządów wojskowych w Pakistanie w latach osiemdziesiątych grupa młodych artystów tworząc grupę Ajoka rzuciła wyzwanie dyktaturze poprzez odważny społecznie i politycznie teatr sprzeciwu. Odkryli, że ich emocje, gniew, ból zostały już wyrażone w niesamowity sposób przez wielkiego poetę

Bulleha Shaha¹ - sufickiego barda, który żył trzy stulecia przed nimi². Twórcy teatru Ajoka odkryli, że dzięki jego poezji można wypowiadać politycznie wybuchowe treści, tym samym rzucając wyzwanie skompromitowanej władzy politycznej i bigoterii religijnego establishmentu. (...) Bulha, jak z miłością nazywają go mieszkańcy Azji Południowej, wywodził się z tradycji pendżabskich poetów sufickich, którzy poprzez swoją poezję i działalność nieustannie kwestionowali autorytet władców i religijnych demagogów. W języku ludu pisali o jego aspiracjach. W muzyce i tańcu znaleźli wehikuł umożliwiający nawiązanie bezpośredniego związku pomiędzy człowiekiem a Bogiem, omijając ze wzgardą pośredników religijnych. Przeciwwstawiali się podziałom między płciami i klasami, z podziwem patrzyli na planetę – przejaw Wszechmocnego. (...)

Podczas trasy Ajoki w indyjskim Pendżabie w 2004, po bardzo ciepło przyjętym przedstawieniu przed tysiącami widzów z okolicznych wiosek, starszy mężczyzna podszedł do aktora wcielającego się w rolę poety. Starcowi towarzyszył młody chłopak. „Mój wnuk jest bardzo chory; czy mógłbyś go pobłogosławić?” Aktor był zaskoczony i powiedział: „Babaji³, nie jestem Bulleh Shah, jestem tylko aktorem grającym tę rolę”. Starzec zaczął płakać i powiedział: „Pobłogosław proszę mojego wnuka, wiem, że wyzdrowieje, jeśli to zrobisz”. Zasugerowaliśmy aktorowi, aby spełnił jego życzenie. Aktor pobłogosławił więc młodego chłopca. Starzec był zadowolony. Zanim odszedł, powiedział: „Synu, nie jesteś aktorem, jesteś reinkarnacją Bulleha Shaha, jego Awatarem⁴”. Właśnie wtedy przyszła nam do głowy zupełnie nowa koncepcja aktorstwa i teatru, wedle której aktor staje się reinkarnacją postaci, którą przedstawia. (...)

Odkrywanie historii osób takich jak Bulleh Shah (a jest ich tak wielu we wszystkich kulturach) może stać się pomostem między nami, twórcami teatru, a nieobebraną, ale pełną entuzjazmu publicznością. Wspólnie możemy odkryć duchowe wymiary teatru i budować pomosty między przeszłością a teraźniejszością, prowadzące do przyszłości, która jest przeznaczeniem wszystkich wspólnot; wierzących i niewierzących, aktorów i starców oraz ich wnuków. (...)

---

1 Bulleh Shah (1680-1757): Wpływowy pendżabski poeta Sufi, który pisał o złożonych tematach filozoficznych prostym językiem, był silnym krytykiem ortodoksji religijnej i elity rządzącej, został wygnany z miasta Kasur, oskarżony o herezję, odmówiono mu pochówku na miejskim cmentarzu. Popularny wśród śpiewaków religijnych i ludowych. Podziwiany ponad podziałami religijnym.

2 Sufizm: Islamska mistyczna tradycja, która dąży do znalezienia prawdy o boskiej miłości poprzez bezpośrednie osobiste doświadczenie Boga, popularna ze względu na głoszenie powszechnego braterstwa i sprzeciw wobec sztywnego doktrynalnego egzekwowania nauk religijnych. Poezja suficka, przeważnie oddana poprzez muzykę, wyraża mistyczne zjednoczenie poprzez metafory ziemskiej miłości.

3 Babaji: Wyrażające szacunek określenie starszego mężczyzny.

4 Awatar: Zgodnie z kulturą hinduską, reinkarnacja lub manifestacja boskiego nauczyciela na Ziemi.

Podczas występów na scenie czasami jesteśmy tak pochłonięci naszą filozofią teatru, naszą rolą jako heroldów zmian społecznych, że tym samym tracimy dużą część widzów z pola widzenia. Angażując się w wyzwania teraźniejszości, pozbawiamy się możliwości doświadczenia głębokich przeżyć duchowych, jakie może zapewnić nam teatr. W dzisiejszym świecie, w którym po raz kolejny nasila się fanatyzm religijny, nienawiść i przemoc, gdzie narody walczą przeciwko narodom, wierzący walczą z innymi wierzącymi, jedne społeczności rozsiewają nienawiść wobec innych społeczności ... jednocześnie dzieci umierają z niedożywienia, podobnie matki podczas porodu z powodu braku opieki medycznej, a ideologie nienawiści rozkwitają... Nasza planeta pogrąża się coraz bardziej w klimatycznej katastrofie, już słyhać tętent kopyt koni czterech Jeźdźców Apokalipsy⁵. Musimy wzmocnić naszą siłę duchową; musimy walczyć z apatią, letargiem, pesymizmem, chciwością i lekceważeniem świata, w którym żyjemy, planety, na której żyjemy. Teatr ma do odegrania rolę, szlachetną rolę, we wzmacnianiu i mobilizowaniu ludzkości, aby ta mogła podnieść się z upadku. Może wynieść scenę – przestrzeń spektaklu – do poziomu świętości.

W Azji Południowej artyści przed wyjściem na scenę z szacunkiem dotykają desek teatru. To starożytna tradycja, w której duchowość i kultura były ze sobą powiązane. Czas odnowić te symbiotyczne relacje pomiędzy artystą a publicznością, przeszłością i przyszłością. Tworzenie teatru może być świętym obrzędkiem, a aktorzy rzeczywiście mogą stać się *awatarami* odgrywanych przez siebie postaci. Teatr wznosi sztukę gry aktorskiej na wyższy poziom duchowy. Teatr może stać się świątynią, a świątynia przestrzenią spektaklu.

Przełożyła Joanna Figiel

---

⁵ Czterech Jeźdźców Apokalipsy opisuje Jan z Patmos w swojej Księdze Objawienia, ostatniej księdze Nowego Testamentu. W większości przekazów czterej jeźdźcy to symbol Podboju, Wojny, Głodu i Śmierci.